

Palvelujohtaja Jorma Jantunen

17.10.2022

SYKE/2022/1953

Valtionvarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostolle

Viite: Lausuntopyyntö 3.10.2022

Asiantuntijalausuntopyyntö; HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023, Teema: Mom. 35.10.04 Suomen ympäristökeskus

Suomen ympäristökeskuksen kirjallinen asiantuntijalausunto

Suomen ympäristökeskus (SYKE) kiittää mahdollisuudesta lausua valtionvarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostolle valtion vuoden 2023 tulo- ja menoarvioesityksestä momentin 35.10.04 (Suomen ympäristökeskus) osalta.

Yleistä

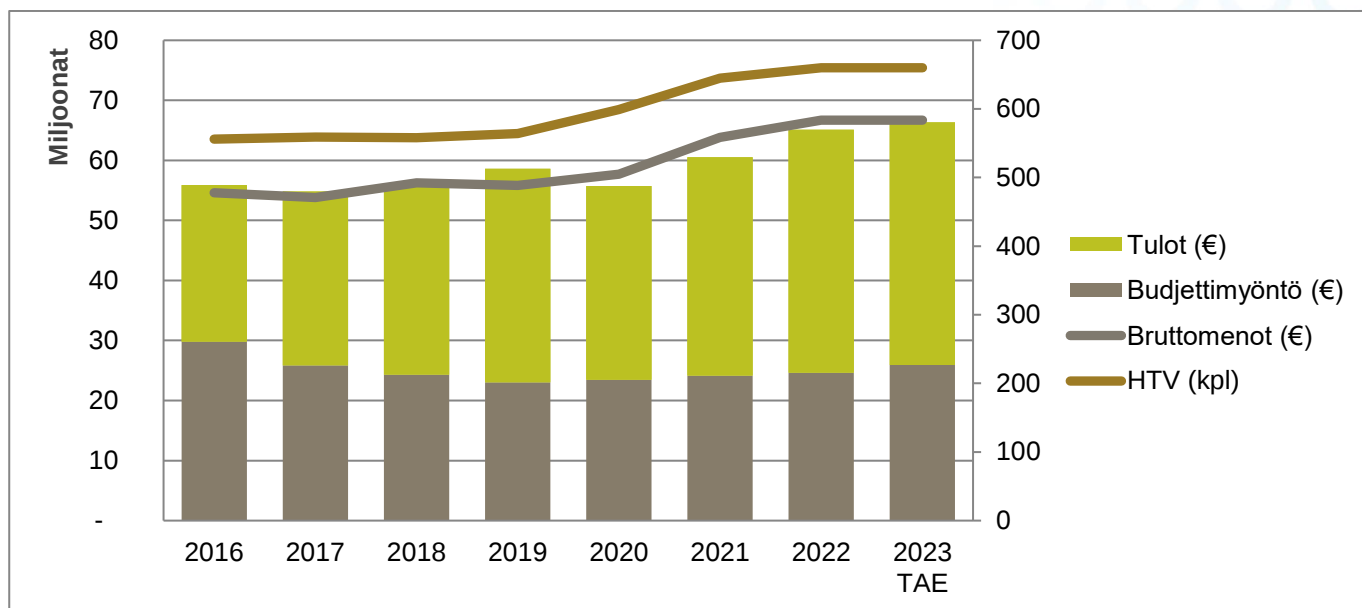
Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen, luontokadon pysäyttäminen sekä saastumisen merkittävä vähentäminen vaikuttavat ratkaisevasti tulevien sukupolvien hyvinvointiin, ympäristön tilaan ja Suomen julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyYTEEN sekä koko talouteen.

SYKE tuottaa tietoa kestävyysnäkökohdista koko yhteiskunnan käyttöön yhteistoiminnassa muiden toimijoiden kanssa. Tiedon perusteella pystytään tekemään tarvittavia rakenteellisia muutoksia eri aikajänteillä ja välttämään virheinvestointeja sekä vahvistamaan vihreään kasvuun tarvittavaa osaamispohjaa.

Kokonaan uuden näkökulman ilmastotoiminen ja kiertotalouden merkitykseen tuo Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa. Jo meneillään oleva energiakriisi ja monien raaka-aineiden saatavuuden niukkuus johtavat siihen, että yhteiskunnan energian- ja materiaalinkäytön tehostumista on jouduttava. Kyse on yhteiskunnan lähiajan toimivuuden varmistamisesta samalla, kun muutetaan yhteiskuntaa kestäväksi pitkällä tähtäimellä.

Vihreässä siirtymässä onnistuminen vaatii uudenlaista osaamista ja yhteistyötä kaikilta ja kaikessa, myös julkisessa hallinnossa. Siirtymä edellyttää rohkeaa ja johdonmukaista yhteiskunnallista päätöksentekoa kaikilla päätöksenteon tasoilla. Ilmasto- ja ympäristötavoitteita hidastavia tai estäviä toimenpiteitä ei tule toteuttaa tiedostamatta ennalta päätösten vaikutuksia. Julkisen ja yksityisen sektorin välisellä yhteistyöllä on erityisen tärkeä rooli. Yksityinen sektori tekee valtaosan tarvittavista investoinneista, ja julkisen sektorin rooli on mahdollistaa kestävä kehityssuunta.

SYKEN määrärahat

Kuva 1. SYKEN käytettävissä oleva rahoitus ja sen käyttö 2016–2023 (2022 on ennuste).

SYKEN toimintamenot (siirtomääräraha 2 v.) vuodelle 2023 ovat 25 901 000 euroa. Määräraha sisältää vuoden 2022 talousarvioon verrattuna useita lisäyksiä ja vähennyksiä. Nettomääräisesti määräraha on kasvanut 1,44 miljoonalla eurolla. Määrärahan kasvu johtuu pääosin tutkimusresurssien vahvistamisesta.

Momentin 35.10.04 mukainen toimintamenorahoitus kattaa SYKEN toiminnan kustannuksista nykyisellään noin 40 %, mikä on poikkeuksellisen pieni osuus verrattuna verrokkilaitoksiin. SYKE on pystynyt kattamaan toimintamenorahoituksen supistumista vuosina 2014–2020 pääosin lisäämällä toimintamenomomentin ulkopuolista rahoitusta. SYKE on menestynyt hyvin sekä kotimaassa että Euroopassa tutkimus-, selvitys- ja kokeilutoiminnan rahoituksen hankinnassa.

SYKE pitää kiitettävänä tulo- ja menoarvioesityksen ehdotuksia tutkimusresurssien vahvistamisesta lisäämällä SYKEN ja Luken määrärahoja. Resursseja lisäystä tarvitaan myös jatkossa, jotta vihreän siirtymän vaatimaa tietopohjaa saadaan vahvistettua ja suunnitelmallisesti ohjattua valtionhallinnon käyttöön. Tutkimusmäärärahat mahdollistavat myös EU:n vihreän siirtymän TKI-määrärahojen kotiuttamisen valtakunnallisiin ja alueellisiin hankkeisiin sekä suomalaisten toimijoiden ja toimintatapojen välittämisen EU-tasolle ja vertailun siihen. Nykyisellään EU-hankkeiden vaatima omarahoitusosuus muodostaa näiden rahoitusinstrumenttien täysimääräistä hyödyntämistä estävän pullonkaulan. Samanaikaisesti on huolehdittava, että SYKEN tutkimusinfrastruktuurin muutostarpeisiin (esimerkiksi tutkimusalus Arandan polttoainekustannukset sekä pirstaleisten ja vanhenevien tietojärjestelmien uudistaminen) osoitetaan riittävät määrärahat. Nämä palvelevat laajasti ympäristöhallinnon ja yhteiskunnan muiden toimijoiden eri tarpeita.

SYKEN toiminnalle asetetut tuloksellisuusmittarit ja voimavarat

SYKEN toimintaa koskeva ehdotus on monessa suhteessa realistinen, ja numeeriset tavoitteet vastaavat SYKEssä tehtyjä arvioita ja kehittämistoimenpiteitä. Julkaisuilla SYKE varmistaa tutkimustulosten välittymisen käyttäjille ja tiedeyhteisölle sekä tehtyjen tarkastelujen vertailukelpoisuuden ja laadun. SYKE panostaa jatkuvasti tutkimuksen laadun parantamiseen ja aineistorajapintojen toimivuuteen sekä yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen ja viestintään. SYKE pyrkii parantamaan palvelukykyään sekä tavoittamaan uusia tiedonhyödyntäjiä ja kumppaneita.

SYKEN kestävyysmurroksen tietopohjaa vahvistavan TKI-toiminnan ulkoinen rahoitus säilyy todennäköisesti jatkossakin vahvana, mikäli SYKEN omarahoitusosuuksiin tarvittava rahoitus on turvattu.

Kestävyyttä ja vihreää siirtymää voidaan tukea myös kanavoimalla näille alueille suomalaista TKI-rahoitusta esimerkiksi Suomen Akatemian ohjelmien, strategisen tutkimusneuvoston ja VN-TEAS-hankkeiden kautta.

Luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä tunnistettiin laaja tarve tarjota koulutusta ja ohjeistusta aluehallinnolle. Aluehallinnon koordinoitu kouluttaminen on välttämätöntä maanomistajien, toiminnanharjoittajien ja myös kansalaisten tasavertaisen kohtelun ja hyvän hallinnon varmistamiseksi. Aluehallinnon koulutustarvetta luonnon monimuotoisuuteen liittyen lisää mm. ei merkittävää haittaa (DNHS) -periaatteiden soveltaminen. Lisäksi SYKEN tietojärjestelmiin on tehtävä laaja joukko muutoksia ja lisäyksiä vastaamaan lainsäädännön uudistuksesta syntyviä uusia tarpeita. Näiden lisäksi nykyisen luonnonsuojelulakiehdotuksen hyväksymisen myötä syntyy tarve tehdä laajoja paikkatieto- ja asiantuntijatyönä tehtäviä tarkasteluja, jotka palvelisivat uudistetun lain toimeenpanoa paikallishallinnossa. Lainsäädäntöuudistuksen toteutuessa edellä mainittuja lisäkustannuksia voidaan ottaa huomioon myös tulevan vuoden lisätalousarvioesityksissä.

SYKEN määrärahoihin kohdistuu vuonna 2023 meren tilan seurannan ja -tutkimuksen osalta rahoitustarpeita, joista osaa on tähän asti rahoitettu määräaikaishankkeilla.

Meristrategiapuitedirektiivin toimeenpano edellyttää, että SYKE sisällyttää seurantaohjelmaansa seurantoja, joilla ei ole pysyvää rahoitusta. Näistä jo toteutuksessa olevat seurannat ovat muun muassa aavan meren haitalliset aineet, vieraslajien satamaseuranta ja vedenalainen melu. Myös polttoaineiden hinnannousu rasittaa merentutkimuksen kustannuksia. SYKE jatkaa asian selvittämistä ja palaa asiaan mahdollisesta jo lisätalousarvioesityksissä.

Lausunnon laatimiseen on palvelujohtaja Jorma Jantusen lisäksi osallistunut talous- ja rahoituspäällikkö Tuula Pietilä.